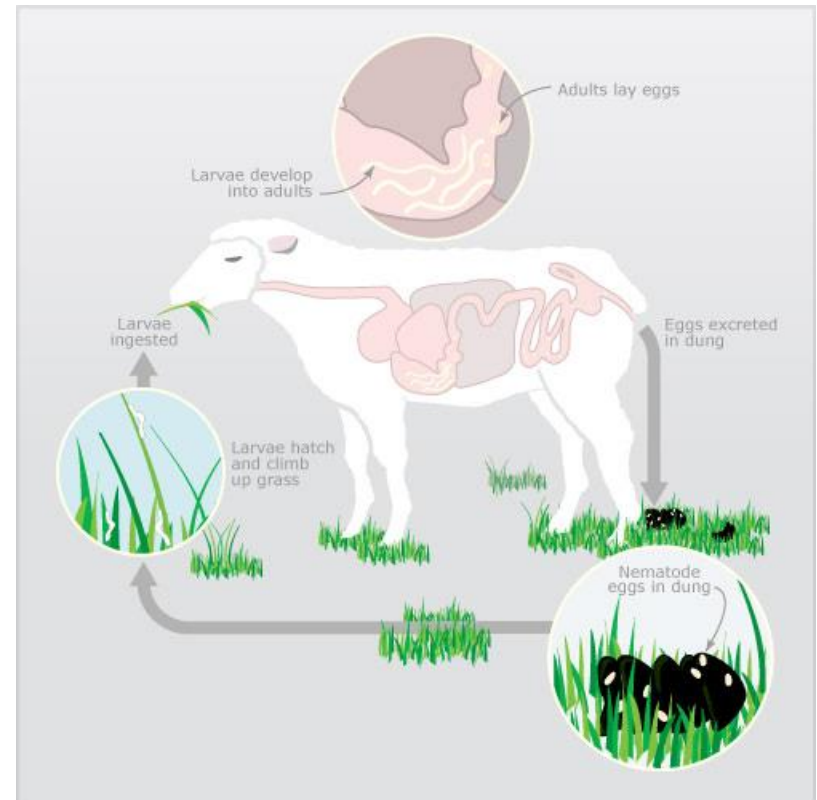

Lampaan sisäloiset

Tärkeimmät sisäloiset

- Meillä? Muualla?
- *Teladorsagia circumcincta* (ent. *Oestertagia*)
- *Trichostrongylus vitrinus*
- *Haemonchus contortus*
- *Nematodirus battus*

- = maha ja suolistomadot

Kuva: Teara/US

Sisäloisten vaikutus

- Immuunivaste isännässä
- Tuhoaa suoliston imeytymispinta-alaa
- Käyttävät ravinteita suolesta
- Imevät verta

= Tehottomampi rehujen käyttö, neste ja elektrolyyttitasapainon muutokset, anemia

= karitsakuolemat, huonot kasvut, huonot ruhot, pidemmät kasvuajat ja hoito sekä käsittelykulut

Näitä eläimiä pitää aina laidunkaudella **tarkkailla**

- Karitsat ensimmäisenä laidunkesänä
- ”naiivit” aikuiset, jotka siirretään ”madottomalta” laitumelta
- Pässit (usein jää muiden varjoon, yl.ok.)
- Lampaat, joilla huono vastustuskyky (surkea CS, ei tuotantovaiheenmukaista ruokintaa jokin muu sairaus, kroonikot, imettävät, **proteiinia** vähän rehussa!!)

Sisäloisten merkitys

- Suolistolaisen aiheuttamat ongelmat ovat kohtalaisen yleisiä (ripuli, huono villa, pömppömaha...)
- Vielä merkittävämpää on sisäloisten aiheuttamat tuotantotappiot johtuen jatkuvasta altistuksesta sisäloisille:
- Kun laidun on kerran infektoitunut, on sillä vaikea saavuttaa tavoiteltuja kasvuja, vaikka karitsat lääkittäisiin 3 vkon välein

Paras ennaltaehkäisy

- Rajoittaa herkkien (nuorien) karitsoiden altistusta tartuntakykyisille madoille = ensimmäiset 4 vkoa puhdas laidun!

LAIDUNKIERTO (lisämaat)
(+ vilejykierto SV-V-N-N-N)

Tilakohtainen suunnitelma

- Jokaiselle katraalle tulisi tehdä oma sisäloisten aiheuttamien ongelmien ennaltaehkäisy-suunnitelma, perustuen ko. tilan tilanteeseen
- Laitumet, eläimet, madot
- (laitumien saastuminen, infektiivisten matojen määrä, lampaiden infektoituminen)

Laitumien tilanteesta, ”loispaineesta”

- Keväällä laitumella odottavat
- A) edellisen vuoden munat
- B) aikuisten (uuhien) kakkaamat madot

- Myöhemmin kesällä myös
- C) karitsoiden kakkaamat munat

- Laitumen syöttökorkeudella myös iso merkitys

”Suolistolois-diagnoosi”

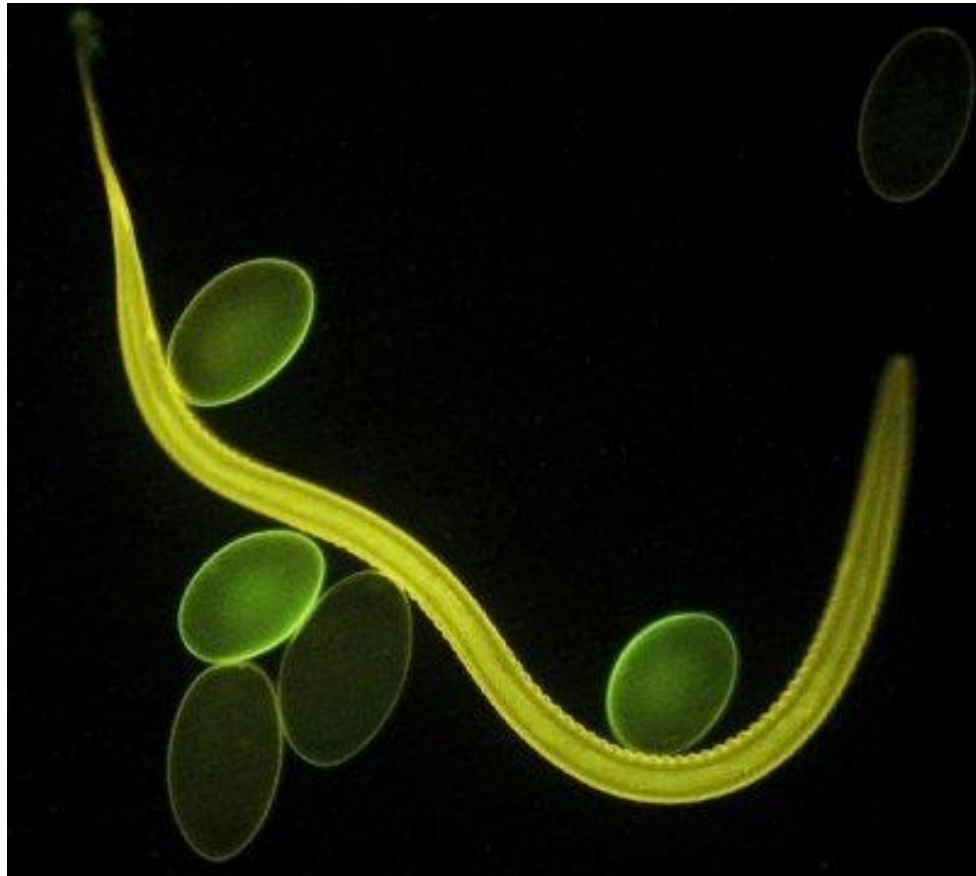
- Anamneesi, historia!
- Historia myös lääkityksistä
- Kliiniset oireet
- Laitumien käyttö
- Papanäytteet
- Ulosteviljelyt, lajimääritykset
- Raadonavaukset
- Kokonaismatomäärä
- Laitumien matomäärä

”Papananäyte”

- Järkevä arvio isännän ”matotaakasta”
- Perusteet kestäväällä tavalla kontrolloida loistilannetta
- Jatkuvaa seuranta!
- Tarvitaan ehdottomasti tuoreita näytteitä
- Modifoitu McMaster

Credit: Copyright 2009 University of Georgia College of Veterinary Medicine

”Papananäyteen” tulkinta

- Nyrkkisääntöraja-arvoilla ei juurikaan tee mitään, vaan TULKINNASSA ON TÄKEÄ TIETÄÄ ESITIEDOT ELÄIMISTÄ; NIIDEN HISTORIASTA JA NIIDEN TUOTANTOVAIHEESTA, LAITUMISTA, LÄÄKKEIDENKÄYTÖSTÄ, TULEVISTA LAITUMISTA,
- hyvä työkalu tilan tilanteen monitorointiin
- ”EI YKSI KAKKA KESÄÄ TEE” !

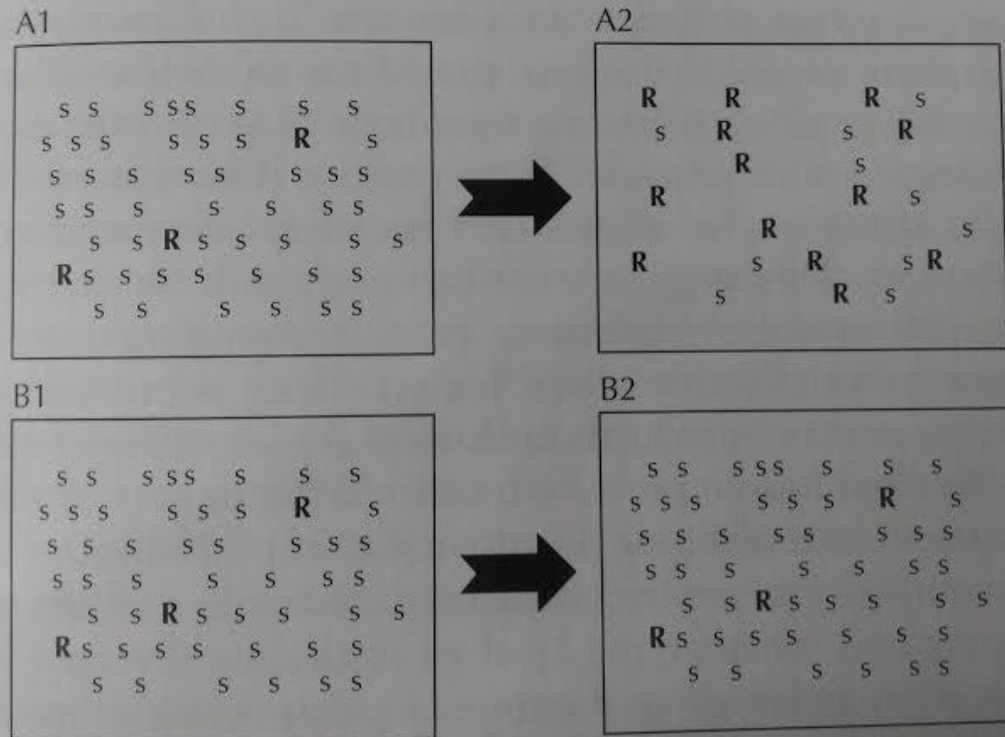
Lääkkeet

- Eniten käytetään erityislupavalmisteita
- Valbazen (suunkautta), annos 2ml/10kg (Zolvix)
- (Panacur; sioille ja kanoille rekisteröity)
- (Strongid –P, pasta ei hyvä)
- Ei jauheita/tabletteja/pastaa
- Oikeat välineet!!
- Lääkitse ja siirrä ???!

"Aarteet"

Worm control and resistance management 15

8.1 A1 to A2 denotes the effect of drench and move to 'safe' or 'clean' past

Kuva: Merial animal health

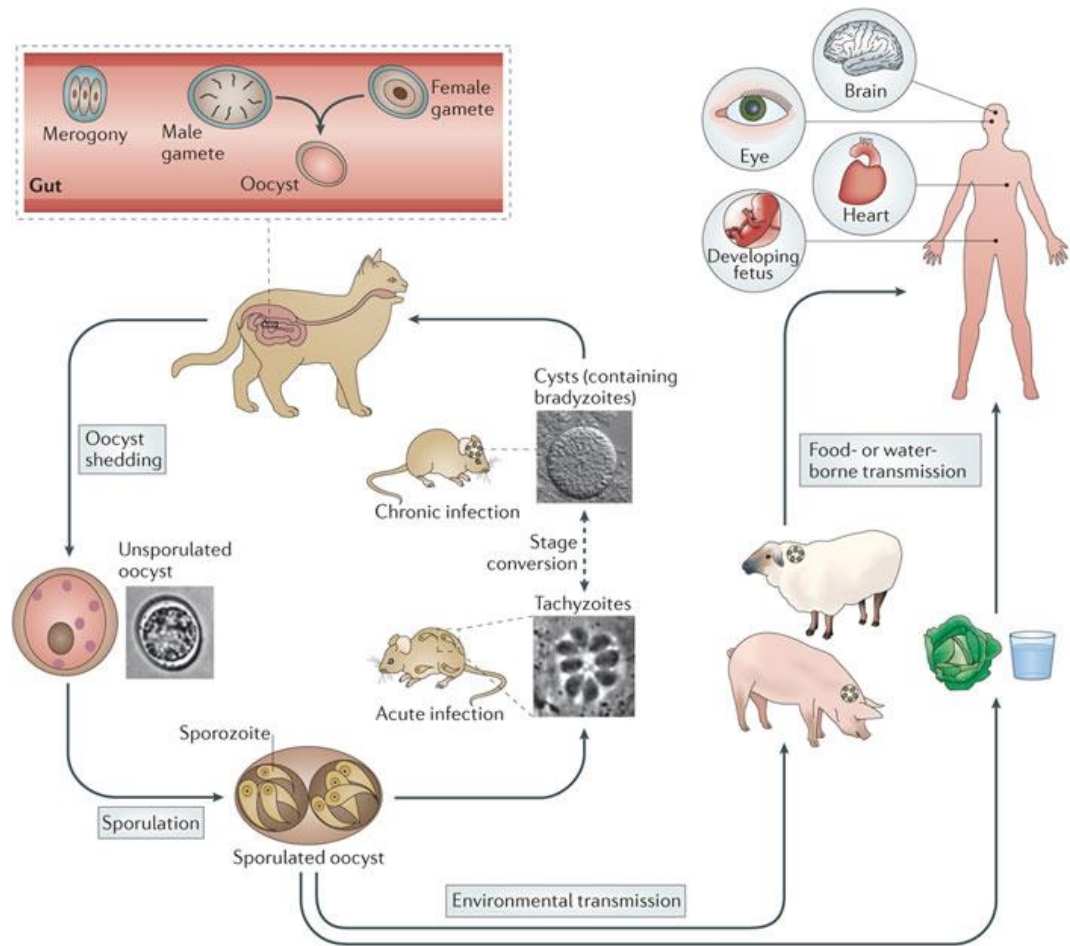
Miten vähentää resistenssin muodostumista

- ”Loishäädä” niin harvoin kun mahdollista eli älä käytä loislääkkeitä turhaan. Ota ulostenäytteitä. Käytä hyväksesi laidunkiertoa; koeta tarjota karitsoille puhtaita laitumia.
- (ulostenäytteen oton nyrkkisääntö uuhilla: keväällä, karitsoinnin aikaa, ennen uloslaskua)
- Älä lääkitse yli kolmea kertaa vuodessa. Äläkä alle 2kk ikäistä.
- Käytä oikeaa annostelua. Punnitse painavin eläinyksikön lammas ja laske annokset sen mukaan.
- Älä vaihda vaikuttavan aineen ryhmää usein
- Huolehdi, että ostoeläimistä on loiset häädetty.
- Annostele loislääke oikeaan paikkaan eli syvälle suuhun, kielen taakse. Helpointa tämä on ”loispyssyllä” (myös turvallinen tapa ja vähentää hukkaan menevän aineen määrää).

Toxoplasma-alkueläin

- Lampailla:
luominen
muumiokaritsat
heikot karitsat,
kuolleena syntyneet

! Uuhelle infektion
jälkeen elinikäinen
immunitetti

Nature Reviews | Microbiology

Kiitos

